

จดหมายข่าวสถานพัฒนาคุณาจารย์ FDA Newsletter

สถานพัฒนาคุณาจารย์ แหล่งเรียนรู้ทางการจัดการศึกษาและการวิจัยการศึกษา
ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศ

ฉบับที่ 8 ปีที่ 8 ประจำเดือนสิงหาคม 2558

สารบัญ

- ◆ รอบรู้ มทส. ❶
ข่าวคุณาจารย์ มทส.
- ◆ บทความด้านการเรียนการสอน ❸
มองมุมต่างว่าด้วยการสอนบรรยาย

รอบรู้ มทส.

ขอแสดงความยินดีกับ ผู้ดำรงตำแหน่งบริหาร

อาจารย์รัชฎาพร วิสุทธากร

อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

ให้ดำรงตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชาเทคโนโลยีการ
จัดการ

ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2558 เป็นต้นไป

ยินดีต้อนรับ

อาจารย์ ทันทแพทย์หญิง อรการณ สีสमान

สำนักวิชาทันตแพทยศาสตร์

ได้รับวุฒิ ทันตแพทยศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง

จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น

อาจารย์ นาวาตรี นายแพทย์สมชาย เย็นประเสริฐ

อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติเวชศาสตร์

สำนักวิชาแพทยศาสตร์

ได้รับคุณวุฒิ วุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการ

ประกอบวิชาชีพเวชกรรมสาขานิติเวชศาสตร์ จากแพทยสภา

สถานพัฒนาคุณาจารย์

(Faculty Development Academy)

ชั้น 1 อาคารวิชาการ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ท่าบ่อสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

โทรศัพท์ 0-4422-4661 โทรสาร 0-4422-4662

URL: <http://fda.sut.ac.th>, E-mail: fda@sut.ac.th,

Facebook: <http://www.facebook.com/sutfda>

ขอแสดงความยินดีกับ ผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสิษฐ์ แวสูงเนิน
สาขาวิชาเคมี สำนักวิชาวิทยาศาสตร์
ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์
ในสาขาวิชาเคมี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษมา จารุกำจร
สาขาวิชาวิศวกรรมพอลิเมอร์ สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์
ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์
ในสาขาวิชาวิศวกรรมพอลิเมอร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพล ศรีเสริฐผล
สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์
ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์
ในสาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล

อาจารย์ ดร.อายุทธ ลิ้มพิรัตน์
สาขาวิชาฟิสิกส์ สำนักวิชาวิทยาศาสตร์
ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์
ในสาขาวิชาฟิสิกส์

อาจารย์ ดร.บุรทิน ชำภีรัฐ
สาขาวิชาศึกษาทั่วไป สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์
ในสาขาวิชาวิจัยการศึกษา

อาจารย์ ดร.เดโช เผือกภูมิ
สาขาวิชาเทคโนโลยีธรณี สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์
ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์
ในสาขาวิชาวิศวกรรมธรณี

อาจารย์ นายแพทย์สรารัฐ สุขสุผิว
สาขาวิชาอายุรศาสตร์ สำนักวิชาแพทยศาสตร์
ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์
ในสาขาวิชาอายุรศาสตร์

อาจารย์พิเศษ นายแพทย์สุภโชค เวชภัณฑ์เภสัช
สาขาวิชาอายุรศาสตร์ ศูนย์แพทยศาสตรศึกษา ชั้นคลินิก
โรงพยาบาลบุรีรัมย์
ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์
ในสาขาวิชาอายุรศาสตร์

อาจารย์ พันเอกหญิง ดร.วัลลภา บุญรอด
สาขาวิชาการพยาบาลพื้นฐาน สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์
ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ใน
สาขาวิชาการพยาบาลพื้นฐาน

บทความด้านการเรียนการสอน

มองมุมต่างว่าด้วยการสอนบรรยาย

ท่ามกลางความพยายามในการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยการปรับใช้แนวคิดด้านการเรียนรู้และเครื่องมือต่าง ๆ ข้อวิพากษ์ที่มักจะได้ยินบ่อยครั้งมากที่สุดประเด็นหนึ่งคือ มุมมองที่ว่า การสอนด้วยการบรรยายเป็นหลัก (Lecture based teaching) นั้นมีข้อจำกัดเกินกว่าที่จะให้เป็นวิธีการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะดังที่คาดหวังในยุคสมัยแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ เพราะในแง่ของการเรียนรู้ ลักษณะของการสอนดังกล่าวไม่สอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน (student-centered teaching) ในการสอนที่เน้นการบรรยายนั้น มีผู้สอนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งด้วยกระบวนการที่ศนของการสอนเช่นนี้ เมื่อเปรียบกับแนวคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อว่าผู้เรียนควรเป็นผู้ที่สร้างความรู้ด้วยตนเองและควรได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพด้วยการได้ฝึกคิดจริงและลงมือทำจริงแล้ว การบรรยายเป็นหลักจึงได้ถูกกล่าวถึงแบบรวมๆ ว่าเป็นวิธีการสอนแบบดั้งเดิม (traditional) และถูกเรียกด้วยนัยยะที่เปรียบเทียบว่าเป็นการสอนในสไตล์ที่ผูกขาดการควบคุมชั้นเรียนและกระบวนการเรียนรู้โดยผู้สอน (authoritative teaching strategies)

แต่ก็น่าสนใจว่า วิธีการสอนด้วยการบรรยาย (Lecture) มิได้หมายถึงความล้มเหลวในการพัฒนาผู้เรียนเสมอไปทุกกรณี ท่ามกลางทางเลือกในวิธีการสอนเชิงรุกจำนวนมาก ในหลายบริบท วิธีการสอนแบบบรรยายยังนับว่าเป็นวิธีการสอนที่ดี เช่น สำหรับธรรมชาติของวิชาที่ต้องการการถ่ายทอดความรู้แบบ **“Hierarchical knowledge structure”** ตัวอย่างเช่น ความรู้ของคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ และวิศวกรรมศาสตร์ในหลายแขนง จำเป็นที่ผู้สอนต้องอธิบายเป็นลำดับ เป็นขั้นตอนและอย่างละเอียด (Artemeva and Fox, 2011) และการสอนด้วยวิธีการบรรยายก็เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาประเภทนี้ เช่นเดียวกับ “เป้าหมายการสอน” และ “ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน” เช่น การสอนแบบบรรยายเหมาะสมสำหรับในช่วงแรกของการเริ่มต้นสอนความรู้ใหม่ สำหรับผู้เรียน หรือการให้ความรู้ขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้เรียนยังต้องการการถ่ายทอดและเน้นย้ำเนื้อหาสาระจากผู้สอนก่อน

การบรรยายที่ดีก็มีองค์ประกอบที่กระตุ้นการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ดีไม่แพ้การเรียนการสอนเชิงรุก (Bain, 2011) แม้ผู้สอนจะใช้การบรรยายเป็นส่วนใหญ่ของเวลาในห้องเรียน แต่ก็สามารถสร้างบรรยากาศของห้องเรียนที่สนุกสนานและสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี หรือทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมได้ เช่น แม้จะเป็นการสอนพิสูจน์สมการที่ต้องเน้นลำดับขั้นตอน โดยใช้วิธีการเขียนกระดานแต่ก็สามารถทำให้เกิดกระบวนการถาม-ตอบระหว่างผู้สอนกับนักศึกษา หรือสอดแทรกให้มีช่วงสั้นๆ ให้นักศึกษาจับคู่หรือจับกลุ่มย่อยๆ ถกกันเกี่ยวกับโจทย์ได้

แต่เพื่อให้เกิดลักษณะของ Active lecture นี้ ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องปรับเปลี่ยนความเคยชินในหลาย ๆ ส่วน ในส่วนของผู้สอน การจัดสรรช่วงเวลาในห้องเรียนย่อมต้องเปลี่ยนไป จากเดิมที่เคยแบ่งเวลาเพื่อบรรยายเนื้อหาของหัวข้อต่าง ๆ ก็ต้องแบ่งช่วงเวลาให้กับคำถาม-ตอบ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน นอกจากนี้ ยังต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดเกี่ยวกับการสอนอีกด้วย เพราะผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำกระตุ้นให้นักศึกษาคิด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้และสิ่งที่ไม่เข้าใจได้ และให้การป้อนกลับ (feedback) และแน่นอนว่าในส่วนของผู้เรียนก็ต้องการการปรับเปลี่ยนความเคยชินเดิมๆ เช่นกัน หากคาดหวังให้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็น Active lecture ได้นั้น ย่อมต้องการผู้เรียนที่เปลี่ยนจากวิถีของ “Passive learner” มาเป็น “Active learner” มากขึ้นด้วย เช่น นักศึกษาต้องเปลี่ยนวิธีคิดว่าตนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ความรู้และทักษะที่จะได้นั้นต้องขึ้นอยู่กับฝึกคิดและการลงมือทำของตนเอง เพราะความเข้าใจมิใช่ได้จากการฟังแล้วจดจำหรือเป็นผู้รับความรู้จากผู้สอน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตที่น่าสนใจในแง่ของการเรียนรู้ แม้ว่าเป็นการบรรยายโดยผู้สอนที่มีทักษะซึ่งทำให้การบรรยายนั้นน่าสนใจเพียงใด แต่ผู้เรียนยังมีแนวโน้มที่จะเรียนด้วยการจดจำเนื้อหาความรู้โดยที่ไม่ได้เข้าใจอย่างถ่องแท้อยู่ ซึ่งการเรียนรู้อย่างนี้ (Surface learning) และเก็บอยู่ในระบบความจำระยะสั้น

เพราะการจำความรู้โดยไม่เข้าใจถึงความหมายว่าทำไมและอย่างไร เป็นการจำที่มีลักษณะที่แยกส่วน และยิ่งขาดการจัดระเบียบความคิด ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่ออธิบายหรือแก้ไขปัญหาต่อไปได้ ในประเด็นของการเรียนรู้ คำถามที่น่าสนใจอาจอยู่ที่ว่าจะใช้วิธีการสอนแบบบรรยายให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้ได้อย่างไร โดยที่ต้องไม่ลืมว่านอกจากความรู้ความเข้าใจแล้ว ผู้เรียนจำเป็นต้องพัฒนาทักษะใด และควรได้รับการบ่มเพาะทัศนคติอย่างไรที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตอีกด้วย

ท้ายที่สุดแล้ว กระบวนการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับบริบทอยู่มาก วิธีการสอนที่ดีก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ไม่มีวิธีการสอนที่ดีที่สุดที่จะนำไปใช้สำหรับทุกสถานการณ์แล้วได้ผลเหมือนกัน ทางเลือกที่ดีในการใช้วิธีการสอนต่างๆ คือการยืดหยุ่นและผสมผสาน ทั้งผสมวิธีการ ผสานเทคนิค และเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อช่วยในการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ (Learning tools) วิธีการบรรยายยังเหมาะสมกับการสอนในบางสถานการณ์ และการบรรยายเป็นหลักก็ไม่ควรถูกเหมารวมว่าเป็นวิธีการสอนที่ไม่ส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเสมอไป เพียงแต่เงื่อนไขการสอนด้วยการบรรยายเป็นหลักที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจถ่องแท้และได้ฝึกทักษะที่จำเป็นอื่น ๆ ด้วยนั้น เป็นสิ่งที่ท้าทายว่าจะได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นได้อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นเงื่อนไขที่ต้องเกี่ยวข้องกับปรับตัวทั้งในส่วนของผู้สอนและผู้เรียน

อ้างอิง
Bain, K 2004, 'What the best college teachers do', in Hunt L.; Chalmers D., and Macdonald R. Effective Classroom Teaching, in Hunt L. and Chalmers D. (eds), *University Teaching in Focus: a learning-centred approach*, Acer Press and Routledge, p. 28,107.
Artemeva, N. & Fox, J. (2011). The writings on the board: The global and the local in teaching undergraduate mathematics through chalk talk. *Written Communication*, 28(4), 345–379.
Perkins, K. K., Adams, W. K., Pollock, S. J., Finkelstein, N. D., & Wieman, C. E. (2005, September). Correlating student beliefs with student learning using the Colorado Learning Attitudes about Science Survey. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 790, p. 61). IOP INSTITUTE OF PHYSICS PUBLISHING LTD.
ภาพประกอบโดย Mark A. Hicks ใน Discovery Education's Clip Art Gallery

ที่มา : <http://c4ed.lib.kmutt.ac.th/x-classroom/?p=837>